

Moj, moj oče!

Spisal *Andrej Rapč.*

Pred kakimi osmimi leti je pri Lebarjevih gorelo. Takrat je bila Micika še čisto majhno dete v zibelki. Pol leta je bila stara. Ajala je v zibelki in nič ni mislila. Kaj naj misli tak majhen otročiček?! Zнала je to, kar znajo vsi taki malčki! Če ji je mati pokazala kozarec s sladkim mlekom, se je prav ljubko nasmehljala, vzdignila obe ročici pa udarila z njima po odeji. Potem pa je pila, pila sladko mleko, da ji je postalo vroče, da se ji je obrazek rdečil kot jabolko. Če ji pa kaj ni bilo všeč, no — saj veste vsi, ki imate majhne bratce in sestrice — je vpila, oh, nezrečeno vpila. Solz je bilo sicer malo; a glasu tem več, in obrazek je bil rdeč kot velikonočni pirh. Ta je kazal njeno jezo.

Danes pa Micika že hodi v šolo in zna tudi že misliti. Celo jako veliko misli Lebarjeva Micika. Pridna je v šoli, vedno najpridnejša. Součenke jo imajo sicer rade, pa bi jo imele še rajše, da je kdaj bolj vesela, da se hoče kdaj tudi smejati. „Samosvoja Micika“ so ji nadele ime, in tudi malo postrani jo že gledajo. No; ne malo — precej. Pa Micika se za vse to ne meni. Svojim potem hodi vedno resna, vedno zamišljena . . .

I.

Pred osmimi leti je tedaj pri Lebarjevih gorelo. Ako gre potnik mimo Lebarjeve hiše, vidi danes kar nehote veliko podobo sv. Florijana z golido na hišnem zidu. V početku je bila ta podoba majhna, neznatna. V zadnjih letih pa se je bila tudi že tako pokvarila, da je sklenil Lebarjev oče poklicati vaškega slikarja Dolfeta, da naslika novo, večjo in lepšo podobo na zid. Ta sklep Lebarjevega očeta je zagotovil slikarju Dolfetu nekaj zaslužka pa trajen spomin, zakaj vaški slikar Dolfe je bil ponosen na svojega sv. Florijana, da nikoli tega, in vaščani so ga hvalili.

„Saj sem že marsikakega Boga na križu prebarval, marsikako podobo naredil po znamenjih, ali tako posrečilo se mi še ni nobeno delo kot to,“ je večkrat ponosno rekel.

Dolfe je bil slikar stare šole. No, ne tako! Šole Dolfe sploh ni imel. Nadarjen pa je bil, in učitelj je imel veselje z njim pa mu je tudi večkrat

kaj pokazal. Dolfe je pa tudi vedno rad risal in slikal. Tako se je za kmete primeroma dosti dobro naučil slikarstva. Šamouk je bil. Zato pa so bile tudi vse podobe, ki jih je slikal Dolfe, prav samonikle, prav Dolfetove! Obraz svetnikov je bil povsod enak. Hude oči, malce obilen obraz, veliki štrenasti lasje: to so bila glavna znamenja Dolfetovega dela. Slikal je rad v nadprirodni velikosti. Rekal je: „Svetniki so veliko več kot navadni ljudje, zaslužijo tedaj večje podobe!“

Ko je hodil letos okolo Lebarjeve hiše in slikal sv. Florijana, je hotel na tej hiši vso velikost in mogočnost tega svetnika nazorno pokazati. Tako velikega je naredil, da mora res vsak, ki gre mimo Lebarjeve hiše, obstati in si ogledati velikana.

Ponazoroval je Dolfe moči in veličje raznih svetnikov različno. Čim mogočnejši pripomočnik pri Bogu se mu je po njegovi pameti zdel svetnik, tem večjega je naslikal. Nedolžne otročice je slikal tako velike, da bi mislil človek: velikani so. Pa naj je Dolfeta kdo vprašal, zakaj baš nedolžne otročice tako velike slika, se je kratko odrezal: „Ali naj majhne naredim, ko so pa veliki v očeh Boga?“ In dobro se je odrezal . . .

Podoba sv. Florijana na Lebarjevi hiši je nastala iz treh vzrokov.

Oče Lebarjev je po omenjenem požaru, ko je okreval — ležal je dolgo bolan zaradi velikih opeklin — rekel: „Naslikati ukažem na svojo hišo sv. Florijana prvič zato, da nas v prihodnje varuje groznih nesreč požara, drugič zato, da bo na hiši trajen spomin na dobro mojo ženo, ki je v tem ognju ponesrečila, in tretjič pa tudi v spomin rešitve naše Micike iz ognja.“

In popravljaj je čez leta slikar Dolfe sv. Florijana na Lebarjeve hiše zidu, in nadzoroval je delo Lebarjev oče; Micika pa je takrat že hodila v šolo.

„To je bilo strašno!“ je zagodrnjal Lebarjev oče, ko je nekega dne gledal Dolfeta, ki je slikal sv. Florijana.

„Kje pa je pravzaprav pričelo goret?“ vpraša Dolfe.

In oče je pripovedoval:

„Lastavice so se zbirale tisti dan na odhod. Tam-le na tepki so posedale. Cela jata jih je bila. Pripeljal sem bil ajdo s polja. Kar ogrebel bi jih kot čebele, sem si mislil, izložil snopje pa nazaj na polje. Mati je bila ostala doma pri Miciki, ki je vpila tisto popoldne za žive in mrtve.

Noč je že prihajala, ko smo naložili zadnje ajdove snope na vozove. Pognali smo. Dobre volje je bil tisto leto kmet, zakaj Bog je bil letino blagoslovil. Gori-le pri Zahrastnikovem znamenju smo bili, ko nam udari v uho silen vrišč. Vpitje je bilo čuti, ponajveč otroško, saj drugi ljudi so bili takrat še večinoma na polju, in plat zvona je bilo.

„Nekje gori,“ mi je šinilo v glavo.

Pognali smo hitreje in prevozili klanec, ki se je z njegovega vrha videlo v vas . . .

Oče Lebarjev je prenehal v pripovedovanju. Globoko se je zamislil.

„Misliš si lahko, Dolfe, kako me je sunilo nekaj v prsih, ko sem videl lastno poslopje v velikanskem ognju,“ je po kratkem odmoru nadaljeval.

„Vedel nisem, naj li pustim živino in voz vrhu klanca in stečem dol na pomoč ali naj vozim do doma. Počasi nisem mogel iti jaz, voli pa s težkim vozom hitro ne. Prepustil sem tedaj oba voza hlapcu in jo vdril proti vasi. Takrat nisem čutil svojih let.

Pa ti pridirjam do hiše. Ljudi se je bilo že veliko nabralo. Vsi so vpili in nosili v škafih vodo. Ali kaj je takemu ognju škaf vode?! Le še bolj ga draži! In gasilnega društva daleč naokolo nikjer. Hvala Bogu, gospod učitelj ga je sedaj ustanovil. Kot besen je švigal plamen kvišku. Lizal in objemal je vse. Poslopje je bilo en sam velikanski plamen.

Prihital sem do hiše, ko je z obupnim klicem izginila ženska postava v ognju. — Tisti trenutek sem zadnjikrat videl svojo ženo.“

Na lice je očetu prilezla solza, in zopet je umolknil.

„Nespametnica!“ je nekdo zaklical. „Izgubljena je!“

„Kdo je šel v ogenj?“ sem vprašal.

„Micika, vaša Micika je še v hiši, in Marijana, vaša žena, jo hoče rešiti“, mi odgovore.

Kaj se je potem godilo, ne vem več dobro. Spominjam se še, da sem vzel pod kolarnico plahto, jo omočil — no, ne jaz, ljudje so po meni, ovitem v plahto, izlivali cele škafe vode — in v hišo po ženo in otroka . . .

Do praga sem prišel. S silnim truščem se je udril strop. Toliko da sem odskočil! Črez gorečo podrtijo sem stopal dalje. Ogenj me je oblizaval. E, kako hitro je bila posušena mokra plahta. Hitel sem dalje . . .

Oni-le hram, Dolfe, je rešil mojo Miciko. Da je bolj temno v njem in ker večkrat spravljamo tam kaj vrednostnega, sem napravil železna okna. Če jih zapremo, je v hramu temno kot v rogu, in razen pri vratih, ki so lesena, ne more ogenj v notranjost. Oni hram je rešil mojo hčerko.

Prišel sem do vrat. V hramu je bilo že polno dima. Vrata so jela gorjeti. Otrok je jokal, jokal . . . Joj, joj! Še sedaj me stresa mrz ob misli na to grozo.

Hvala Bogu, vzdihnem. Ali zgrabim se v istem hipu za glavo, ki mi je bila že vsa opaljena . . . Kje je Marijana, žena? Nikjer je ni! Marijana, kličem. Nič! Zgrabim zibelko z jokajočim otrokom — in proti izhodu — žene nikoli nikjer! Plameni se uživajo. Zibelka gori, na meni gori vse. Silno bolečino čutim po glavi, obrazu, rokah, nogah. Dalje prodiram skozi plamene. Žena, vpijem. Kje si? — Nič odgovora . . . Morda je že zunaj, si mislim, napnem pojemajoče sile in priderem iz hiše na plan. Kam sem postavil zibelko, kam šel jaz, ne vem. Ljudje so mi pozneje pravili, da sem ves v ognju pridrl iz hiše, postavil zibelko na tla in padel zraven nje. Onesvestil sem se. Dobri ljudje so takoj priskočili otroku na pomoč. Pomagali so tudi meni.

Po dolgem času sem se zavedel. Plašno sem baje gledal okolo sebe. Bil sem v sosedovi hiši. Nekaj me je s tako grozoto grabilo za srce, da si nisem upal govoriti. Sosedovi so me plašno gledali, ali govoril tudi ni nihče.

„Kje je Marijana, žena?“ se mi je naposled izvilo iz grla.

„K nam je ni bilo!“ mi odgovore. „Pri Kadivčevih je najbrže z Miciko.“

Poslušal sem, ali razumel jih nisem. Ničesar se nisem mogel spomniti. Iznova me je objela tema.

Naprej pa veš, kako je bilo. Pol leta in še več sem ležal bolan. Ženo je bilo podsulo. Miciko sem rešil iz ognja. Posledice tega strašnega dneva tudi vidiš na mojem obrazu.“

Dolfe je pogledal ob teh besedah Lebarju v obraz. Saj ga je videl skoro vsak dan, ali natančno ga ni pogledal. Ta pogled mu je pretresel mozeg in kosti. Oko mu je bilo solzno in čudno se je svetilo. Veke ordečele — brez trepalnic. Obrvi ni imel. Ves obraz je nosil znamenje hudih opeklin. Žalosten je bil pogled na moža, ki nosi v prsih tako zlato srce, na moža junaka, ki je z nevarnostjo lastnega življenja rešil življenje svojemu otroku.

Dolfe se je obrnil v stran. S čopičem je jel z veliko vnemo mazati po sv. Florijanu in nekolikokrat je potegnil z roko preko svojih oči. Dobro srce je imel slikar Dolfe. Rahločuten in dober človek je bil.

II.

„Oče!“

Micika je prišla z veže s torbico v roki.

„Z Bogom, oče!“ je rekla.

Obrnil se je oče k hčeri. Oko mu je zažarelo. Obraz, dasi spačen po opeklinah, mu je postal lep. Ljubezen do hčere mu je dahnila na lice nekaj neskončno milega, prikupljivega.

„Ali že greš, Micika?“

„Čas je že, oče!“

„Znaš li vse, kar si se imela učiti?“

„Dobro! Upam, da prav dobro!“

Obrazek je Miciki žarel. Vedno je bila sicer otožna. Smejala se ni. Govorila ni. Zdelo bi se človeku, ki bi jo opazoval, da je njena mladost temna, mračna vsaj. Domneval bi, da ta otrok ne živi življenja mladosti, marveč prazno, neveselo, enolično življenje.

Ali ravno Micika je živela bogatejše življenje kot morebiti tisoč in tisoč na videz srečnih otrok.

V bližini svojega očeta je bila vsa srečna. Pogovarjala se je z njim, ga poslušala, mu gledala v mili obraz in ga slušala na vsak migljaj.

Kdor jo je videl poleg očeta, je moral reči: „To je srečen otrok!“

„In tudi vprašana bom danes v šoli,“ je še zagostolela. „Gospod učitelj bo zadovoljen in vi, oče, tudi, ko zveste, da je bila Micika pridna.“

Pogledala je še enkrat očeta, Dolfeta, sv. Florijana in odhitela po stezi med valovitim klasjem ter izginila med njim.

Oče se je napotil po opravkih, in Dolfe je dalje slikal sv. Florijana, da bo v prihodnje varoval Lebarjeve.

III.

„Izpričevala vam razdelim danes. Pridni otroci se jih gotovo razvesele. Tudi letošnje leto moram najbolj pohvalno omenjati Micike.“ Tako je govoril učitelj tisti dan, ko je delil otrokom šolska naznanila.

Oči sošolk so se vse obrnile v Miciko. V njih je gorelo nekaj grdega. Videlo se je, da Miciki ne privoščijo te pohvale.

Micika je ob učiteljevih besedah zardela. Pogledala je proseče svoje součenke kot bi hotela reči: „Ne jezite se zaradi tega, saj nisem zaslužila tolike pohvale.“

Ali oči součenk so ostale mrzle. Hladno so jo pogledovale, in v mladih srcih je zorel sklep, ljubljenci učiteljevi napraviti nekaj hudega, kar jo bo ranilo v globočino duše.

Saj niso bili ravno hudobni ti otroci, ali med tekmovalci je že pač tako. Danes se je priplazil tihotapsko greh v njih duše. Omadeževala jih je nevoščljivost, umazala želja po maščevanju . . .

* * *

V gručah so leteli otroci iz šole: dečki po svoje modrujoč, deklice stikajoč glave.

Micika je šla kot običajno samodruga.

„Zna že, res zna! Ali me tudi nismo brez znanja!“ se je oglasila Andraževa Urška.

„Kadar prične pripovedovati, jo je res kar prijetno poslušati, ali zato ji ni treba biti tako napuhnjeni,“ je zabavljala Brgantova Nežika.

„Saj tudi ti vedno dobro odgovarjaš pa nisi taka, da bi svojih součenk še pogledala ne,“ je pokadila Nežiki Kolarjeva Tončka.

„Nekaj ji danes naredimo, nekaj ji naredimo, da bo pomnila,“ se je jezila Govekarjeva Manica.

„Kaj pa?“ so vpraševale vseprek.

Nekaj časa molk kot pred nevihto. V glavah mladih tekmovalk so se podile misli kot hudourni oblaki.

„Kaj ji naredimo?“ so se vpraševale.

In govorila je Brgantova Nežika: „Recimo ji, da je grda in hudobna. To jo bo bolelo!“

„Nič je ne bo bolelo ali pa vsaj premalo,“ zanikava Kolarjeva Tončka. „Kaj hujšega ji naredimo, kaj hujšega ji recimo!“

„Pa povej, pa ti povej!“

„Ko pa ne vem, kaj.“

Zopet molk.

Bohinčeva Ivanka je šla doslej tiha poleg svojih tovarišic. Rada je imela Miciko, zato pa je rekla součenkam tako-le:

„Veste, to ni lepo! Grdo je tako ravnanje in tudi pregrešno. Micika zasluži vedno pohvalo, res jo zasluži.“

„Ali jo slišite!“ zavpije Nežika.

„Pa pojdi k Miciki!“ se zadero vse.

Utihnili so Ivanka in šla od tovarišic.

„Kaj ji porečemo?“ so se te iznova vpraševale.

„Sedaj vem, sedaj vem!“ zagostoli Andraževa Urška.

To-le je predlagala Andraževa Urška: „Recimo ji, da je tako grda kot njen oče.“

„Tako, tako ji recimo!“ so se oglasile vse v zboru.

Bohinčeva Ivanka je še čula to namero. Približala se je še enkrat svojim tovarišicam:

„Lepo vas prosim, tega ne, tega ne!“

„Micika!“ zakričala je Uršika nazaj; „veš kako si grda? Tako grda si kot tvoj oče!“

Izgovorjeno je bilo. Vse so se hudobno zasmejale.

Micika je to čula. Stemnilo se ji je pred očmi. Njenega očeta, ki si ga lepšega, blažjega ni mogla misliti, njenega očeta sramote! Pravijo ji, da je grd. O, nič ji ni bilo hudo, ko so sramotile njo, da je grda, ali sedaj so sramotile očeta.

Zatrepetalo ji je srce.

„Nikar, nikar ne sramotite mojega ljubega, mojega dobrega očeta,“ je vpila njena duša tako silno, tako proseče. Ali iz grla ji ni bilo glasu. Očeta sramote součenke, ki jih ima ona rada. Tolika je bila njena duševna boleost, da ni mogla dalje. Poleg ceste je sedla na ograjo . . .

* * *

Da bi vedel njen blagi oče sedaj za njeno bol! Umerjenih korakov je šel baš ob tem času v cerkev. Praznik bo jutri. Pritrkavati je treba. Kako je Lebar rad pritrkaval! Še mlad deček je tako rad hodil v zvonik. Pa ko je odrasel, ga ni nikdar manjkalo, kadar so zvonovi oznanjali vesel praznik. In truden je bil časih, zaspan je bil ponoči. Spanje in trud sta se izpremenila v sladko zadovoljnost, ko je lezel po strmih stopnicah v višino k zvonovom. Tudi to, da je bil že priletan, mu ni vzelo veselja do pritrkavanja. Ob pritrkavanju so se mu budili mladostni spomini. Aj, to so bil lepi časi. Stopal je kot v snu po krasnih poljanah, obsejanih z živobojnimi cvetjem. In gledal je te poljane. Nad njimi plešejo žarki, svetli in lepi, kot jih zemeljsko solnce nima. Ob njem stopa njegova mladost, ob njem hodi njegova umrla žena. Pred oltar stopata in srečna sta oba. In zvonovi ne plakajo, ne stočejo, ampak vriskajo veselja.

Tudi danes je živel ob pritrkavanju v onih živih sanjah. On ves srečen in vesel — tam ob cesti potrto srce ljubljene hčerke. Ali mu ne pravi nekaj v srcu, naj pohiti k nji, k hčeri svoji? Človeško srce v resnici časih kaj slutiti. Tudi Lebar se je hipoma zbudil iz svojih sanj. Nekaka otožnost se ga je polastila, srce ga je bolelo, in zvonovi niso več vriskali. Jokali so prav tako kot takrat, ko so naznanjali požar v njegovi hiši . . . Roke so se jele Lebarju tresti. Neubrano so zaječali zvonovi.

IV.

Topot konjskih kopit, silen vrišč in trušč! . . . Micika je pogledala kvišku. Mimo nje sta drvila z razbitim vozom, raztrgano opravo splašena konja. Tam pred njo so ravno izginile njene tovarišice s silnim vriščem, bežeč na vso moč. Tam sredi ceste pa je uzrla kakih sto korakov od sebe truplo otroka, ki se je premikal in ječal. V trenutku je bila na nogah in pri ponesrečenem otroku.

„Uršika!“ so ji prestrašeno zašepetala ustna. Zagledala je Andraževo Uršiko. Vsa je bila v krvi in milo je ječala. Kaj se je zgodilo?

Andraževa Uršika je gledala nazaj na Miciko, ki je sedla poleg ceste. V srcu ji je vstajalo kesanje. Rada bi se vrnila k nji in ji rekla:

„Micika, lepo te prosim, ne bodi mi huda! Odpusti mi! Tvoj oče ni grd. Ti nisi grda! Micika, odpusti!“ Tako-le je klicala njena duša, in Uršika je poslušala ta klic in se tako zamislila, da ni čula, oziraje se nazaj, konj, ki sta drvila po cesti. Tovarišice so še z velikim hrupom odskočile na stran, Uršiko pa sta konja povozila.

„Kje te boli, Uršika?“ je dobra Lebarjeva Micika venomer izpraševala. Iz nosa in rane na glavi je Uršiki lila kri.

Iz svoje torbice je vzela Micika robec, pa ga je zmočila v mimotekočem potočku in izpirala ljubeznivo Uršiki rano. Kmalu je videla, da Uršiki ni hudega. Strah jo je največ prevzel.

„Le ne jokaj, Uršika,“ je dejala. „Nič ni hudega! Na glavo si se malo udarila. Kmalu bo dobro. Kaj ne, da te ne boli, ubožica!“

Plašno je gledala Uršika. Nekaj čudnega, trpkega in obenem sladkega je legalo Uršiki okolo srca.

„Micika!“ je naposled zavpila, in solze so jo polile. „Ti mi strežeš, in jaz sem te tako hudobno žalila!?“

„Le tiho bodi, Uršika! Saj mi nisi nič hudega naredila! Vse je popravljeno, vse pozabljeno.“

V.

„Moj, moj oče!“ S tem vzlikom je prihitela Micika domov in se oklenila očetovega vratu.

„Moja, moja dobra hčerka!“ je odgovarjal oče. „Kaj ti je danes?“

Solze so se udrle curkoma iz oči dobre hčerke, solze, ki jim doslej ni bilo dano teči.

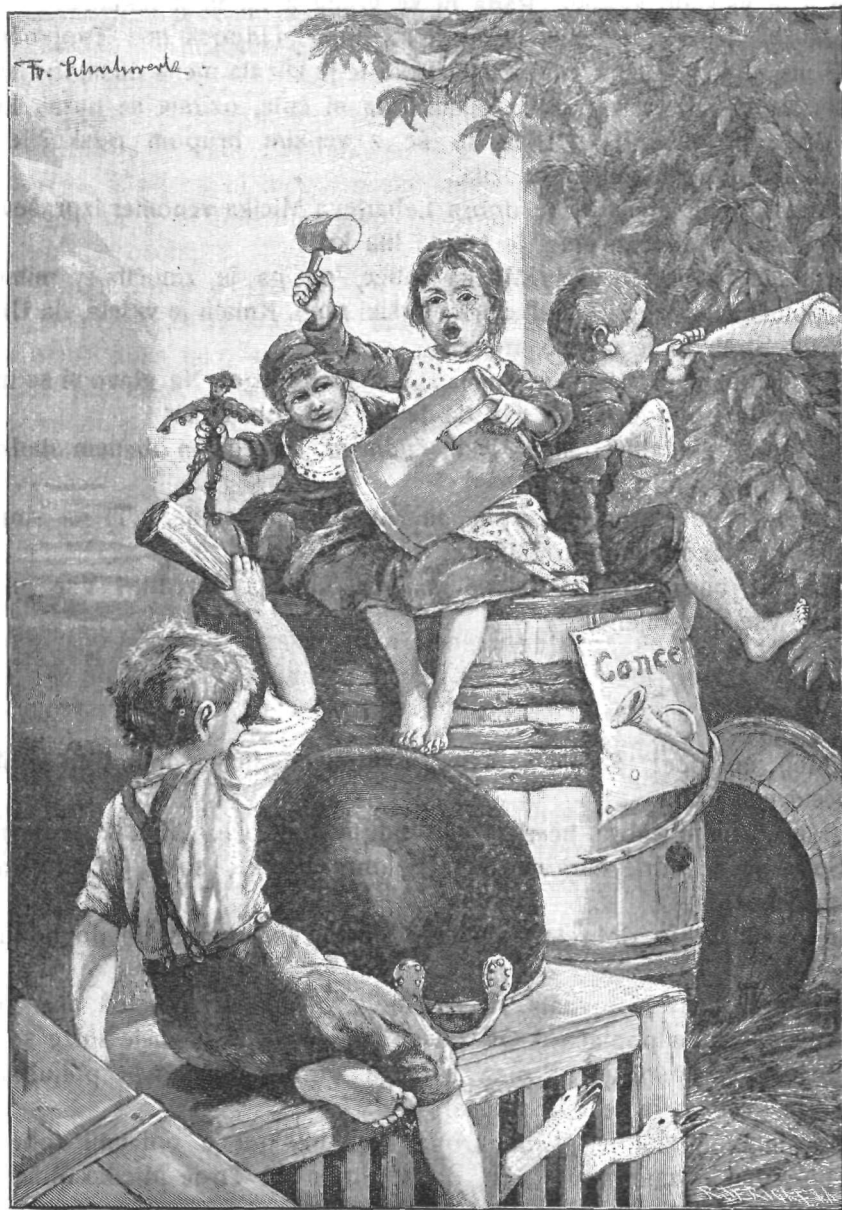
In povedala je dobremu svojemu očetu vse, kar se je dogodilo na poti iz šole.

„Lepo in prav si ravnala, hčerka moja,“ je rekel naposled oče. „Bog ti to tvoje ravnanje poplača!“ Oči so se mu zasolzile. Debele solze so mu tekle po licu, in stisnil je na prsa svojega otroka. Micika je poljubila te zlate solze očetove in je bila srečna.

Ta ginljivi prizor je gledal Dolfe. Nekolikokrat je potegnil robec iz žepa, pokašljal in zamrmral: „Hm, dober otrok to! To-le Miciko bi še stari Dolfe vzel za svojo, res bi jo vzel za svojo!“

„Lebarjev oče!“ je nato glasno zaklical. „Veste kaj? Lepo sem vam naredil na zid sv. Florijana, da vas bo v prihodnje varoval groznega požara, v spomin na dobro vašo gospodinjo in v spomin na rešitev najboljše hčerke Micike. Kaj ne, da je lep sv. Florijan in velik je tudi, ali povem vam: lepši in veličastnejši se mi je zdel prizor, ko sem vas gledal v sreči z dobro hčerko. Pa še prav res! Zdaj pa kar grem!“

STANISLAV

~ ~ ~ ~ ~ Vesela godba ~ ~ ~ ~ ~

